

Szekely Magda
Láthatatlan karrier
Mezei András 70 éves

Az ötvenes évek végén, hatvanasok elején a tűztáncosok közül indult a költő, s aztán eltűnt, legalábbis közülük – bekerült az „igaziak közé. Kiderült, hogy igen-igen tehetséges, már második, *Mulandóság sebei* című kötete csaknem egyenletesen kiváló versek gyűjteménye volt. S később, ahogy egyre-másra sorjázta verseskötetei, nagyságrendi különbséget mutattak fel az előzőhöz képest. Róla, aki jószerivel a semmiből indult, s aztán mindent megtanult, ami megtanulható, kiderült, hogy mindaz, ami megtanulhatatlan, ami elemi tehetség, a birtokában van. Nem célozom a folyamatot kötetről kötetre követni. A líra úgy fakad fel belőle, olyan spontán erővel, ahogy ma nem szokás és nem divat. Énekhangja olyan módon tiszta és közvetlen, mint utoljára talán Zelké. Ha a múltból, zsidó származásunk élményanyagából merít – és ezt sokszor kellett tennie – egyedülállóan szívhez szóló: az apa, az anya, a család, a menet képei megrázóak és felejthetetlenek. Hogy miért? Talán azért is, mert sose önmagát sajnálja. Mert ehhez már felnőtt, minden tekintetben. A másik lélek számára akarja megnyitni az élményt: borzongjon bele, s vegye át az. Ennyi a cél.

Mindez már tökéletesen jó költőt mutat. Pesthez kötődése különös utakat nyit a '44-es témának, egy omladozó fal, egy torzult, csonka fa maga lesz a pusztulás, a sirató Jeremiás, a valaha-volt visszahozhatatlan megtestesülése.

Nagy költészete máshol kezdődik; a tényversek műfaja olyan felfedezés, mely Magyarországon túl

is feltűnést keltett. Hogy pusztá dokumentumszövegek némi vágással, kis mozdításokkal ennyivel többet tudnak adni pusztá művészetnél és pusztá dokumentumnál, hogy ennyire megemelik magát a valóságot, és olvasóikkal szinte fizikai úton közlik a lényegét – ezt érzem páratlan tettnek világszinten is.

S miután megszabadult a soá életben maradtjainak kitörölhetetlen alapélményétől, jutott hozzá végre legmélyebb magyar gyökereinek megírásához, a magyar parasztyerekek közti gyerekkor ezerízű versbe emeléséhez, a régi paraszti világ – mely ott és akkor egybefonódott a falusi zsidókéval – olyan bemutatásával és megérezékeltetésével, amilyennek, nyugton állíthatom, a magyar irodalomban nincs párja – nincs bizony, származástól függetlenül.

De szót kell ejtenünk a híres nagy versekről, az *Anti-genezis*ről, a *Lez-e bárkáról*, a *Hagyd a népedet*ről, s a többiről.

A költő többször megvakult s műtét után újra látott – erről a nem mindennapi élményről is sok vers szól, nem akárhog. És ott a *Honfoglaló* című kötet. A semmiből fölépülő Izraelről szól, a lírai én élményein, szemszögén átfürdetve. S ezek szervesen egybeépülnek a „hazafias” versekkel. Pedig költőjüknek nincs szándékában ilyesmi, csak kifakad belőle, ami ideköti, tájhoz, hidakhoz, Budapesthez, irodalomhoz, élő és holt költőkhöz. Mert hihetetlenül gazdag és ragyogó színvonalú költészet a Mezeié. Hóni irodalmi életünk nem látja. Nem veszi észre.

Mégsem mondanám sikertelennek: mert jönnek a visszajelzések olvasóktól, természettudósoktól, képzőművészeketől, egyházi emberektől, hívőktől, hitetlenektől, zsidóktól – nem zsidóktól, egyszerűen versszerető emberektől. Országhatárokon túlról is. Milyen titok teszi láthatatlanná itthon, épp a szakértők szeme előtt?

Nem tudom.

Budapest, 1999. november 3.

